

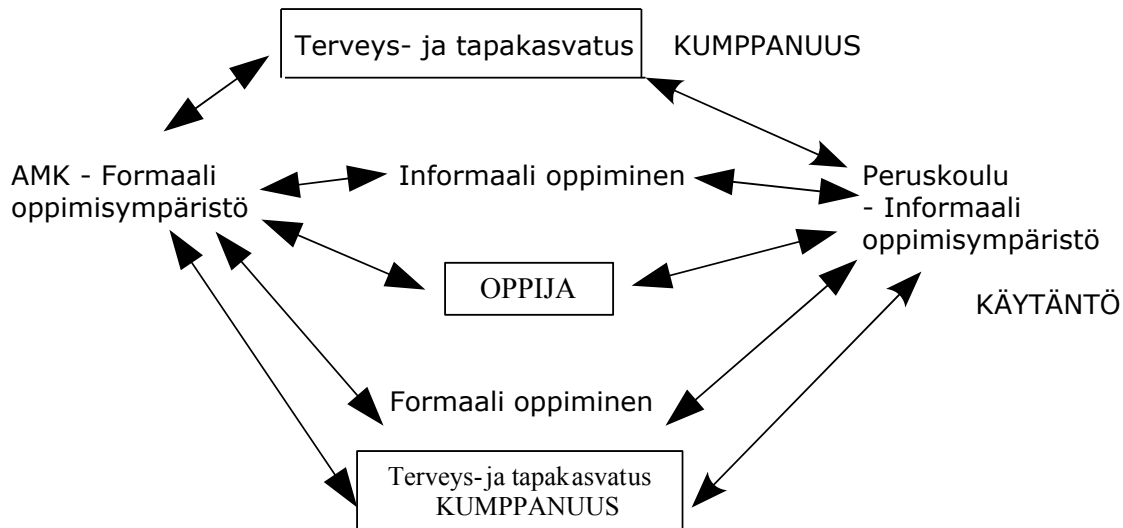
Lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytymisen kehittäminen Case: Etelä-Kymenlaakson peruskoulut

Eeva-Liisa Frilander-Paavilainen

Terveys- ja tapakasvatushanke edustaa valtakunnallisesti ainutlaatuista poikkihallinnollista kumppanuutta peruskoulun ja ammattikorkeakoulun välillä. Hanke toteutetaan vuosina 2007 – 2010. Hankkeen kokonaistavoitteena on lisätä alueellisesti lasten ja nuorten hyvinvointia tutkimuksellisin ja tutkivan oppimisen keinoin. ”Terveys- ja tapakasvatushankkeessa” tavoitellaan tutkimus- ja kehitystyön integroimista sairaanhoitajaopiskelijoiden opintoihin siten, että opiskelija voi oppia väestön terveydenedistämistyötä tutkivan oppimisen keinoin aidossa työkontekstissa. Jatkona tälle hankkeelle suunnitellaan koko Kymenlaakson kattavaa lasten- ja nuorten hyvinvointihanketta.

Koulutusjärjestelmien kohtaaminen

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijoiden terveydenedistämistyössä peruskouluissa on lähtökohtana ollut kontekstuaalisuus ja dialogisuus peruskoulukentän kanssa (OPM 2004). Sysäys peruskoulun ja AMK:n yhteistyöhön tuli vuonna 2006 peruskoulun sivistystoimenjohtajalta, minkä jälkeen on syntynyt aito kumppanuus kahden eri koulutusjärjestelmän välille. Hanke toteutetaan yhteistyönä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun Kotkan terveysalan, Kotkan, Haminan, Pyhtään, Miehikkälän ja Virolahden alueen peruskoulujen kanssa. Mukana toteutuksessa ovat myös kaupunkien suun terveydenhuolto, Kotkan kaupungin terveydenedistämisyksikkö sekä maahanmuuttajapalveluyksikkö. Käytännön toimijoita ovat ammattikorkeakoulun opiskelijat ja opettajat, peruskoulujen opettajat, kouluterveydenhoitajat ja rehtorit sekä Kotkan kaupungin terveystieteiden suunnittelija ja maahanmuuttajakoordinaattori. Rahoituksesta ovat vastanneet kaupungit, kunnat ja ammattikorkeakoulu. Terveys- ja tapakasvatushankkeessa oppimista on toteutettu Bereiterin ja Scardamalian (1993) markkinoiman asteittain etenevän ongelmanratkaisun avulla, mikä on mahdollistanut tutkivan oppimisen menetelmien käytön. Opiskelijoilla on ollut mahdollista reflektoida peruskoulun ja AMK -opettajien kanssa peruskoululaisten ja heidän perheidensä terveyteen liittyviä ongelmia. Kysymys on ollut liikkumisesta organisaatioiden rajojen yli, jolloin oppiminen ja yhteistyö ovat perustuneet ammattikorkeakoulun ja peruskoulujen välisiin hyviin suhteisiin, yhteisiin tavoitteisiin ja tiedon kulkuun vastavuoroisesti uudessa muuttuvassa tilanteessa ja ympäristössä. Tässä soveltamistyössä peruskouluorganisaatio, henkilöstö ja lapset perheineen ovat edesauttaneet sairaanhoitajaopiskelijoiden asiantuntijuuden kehittymistä kokonaisvaltaisesti. (vrt. Bereiter & Scardamalia 1993; Tynjälä & Collin 2000.) Seuraavassa kuviossa kuvataan opiskelijan oppimisprosessia ammattikorkeakoulu- ja peruskoulun kontekstissa.

Kuvio 1. Terveys- ja tapakasvatus kumppanuutena informaalin ja formaalin oppimisympäristön vuorovaikutuksessa

Ammattikorkeakoulu edustaa terveys- ja tapakasvatushankkeessa opiskelijoiden ja oppilaiden oppimisessa formaalia oppimisympäristöä, koska terveys- ja tapakasvatuksen teoreettinen perusta rakentuu sieltä. Peruskoulu edustaa informaalia oppimisympäristöä sairaanhoitajaopiskelijoiden oppimisympäristön näkökulmasta. On kuitenkin huomattava, että peruskoulussa ja ammattikorkeakoulussa voi tapahtua formaalia ja informaalia oppimista. Täten sairaanhoitajaopiskelija voi käyttää peruskoulutyöskentelyssään teoreettista materiaalia erilaisissa oppimistilanteissa ja toisaalta hän voi reflektoida peruskoulussa tuotettua epämuodollista ja muodollista tietoa omissa opinnoissaan. Ammattikorkeakoulun erilaiset hankkeet ovat formaalin ja informaalin oppimisen mahdollisuus, jossa opiskelija voi oppia aidossa työkontekstissa ja hankkia kokemuksia omalta aihealueeltaan.

Tämän kehittämistyön onnistumisen kannalta sairaanhoitajien opetussuunnitelman tavoitteet, työelämän tavoitteet ja opiskelijan omat oppimistavoitteet on reflektoitu vastaamaan toisiaan, mikä edistää työelämän, opettajien ja opiskelijoiden sitoutumista asetettuihin tavoitteisiin. Kehittämishankkeen tavoitteet ovat seuraavat:

- perehtyä käytännössä terveys- ja tapakasvatuksen onnistumiseen / epäonnistumiseen liittyviin riskitekijöihin sekä osallistua erilaisin interventioin terveys- ja tapakasvatuksen toteutukseen ja kehittämiseen peruskouluissa
- ammattikorkeakoulun aluevaikuttavuuden lisääminen ja tehostaminen niveltämällä tutkimus- ja kehittämistoiminta ja opetustyö oppimisen ja opetuksen pysyväksi toiminnalliseksi malliksi
- kuntarajat ylittävä eri koulutusjärjestelmien välinen yhteistyö
- kartoittaa perheen ja kulttuurin vaikutusta terveys- ja tapakasvatukseen ja tukea vanhempia kasvatustyössä

- perehtyä maahanmuuttajien terveys- ja tapakulttuuriin ja kehittää sekä tukea kotoutumista
- arvioida ja kehittää aluevaikuttavuutta ja laatia yhteistyössä terveys- ja tapakasvatuksen laatusuosituksen

Kun peruskoulun terveys- ja tapakasvatustavoitteet ovat selvillä, on pohdittu sitä, miten tietoja ja toimintaa voi reflektoida siten, että syntyy uusi kokonaisuus ja tiedon siirto. Hankkeessa tiedon siirtovaikutuksen aikaansaaminen ja rajoja ylittävä näkökulma on ollut tärkeätä, koska opintoja tulee toteuttaa ammatillisen asiantuntijuuden luonnollisessa kontekstissa (vrt. Ammattikorkeakouluasetus 2003; Eteläpelto 1997, 97). Ilman transferia opiskelijan fyysiset oppimisympäristöt, kouluorganisaatio ja työelämä, sekä niiden käyttämä ja kehittämä tieto ja osaaminen jäisivät erillisiksi. Siksi oppimisessa onkin painotettu yhteisiä tavoitteita, oppimismenetelmiä ja arviointia. Koko prosessin ajan on kannustettu opiskelijoita arvioimaan ja refleктоimaan omien ja yhteisön tietojen ja taitojen käyttökelpoisuutta. (vrt. Resnick 1996, 37-53.) Tekeminen ja työskentely välillä työpaikalla todellisten työtehtävien parissa ja välillä oppilaitoksessa opiskellen on luonut mahdollisuuden siirtovaikutukseen.

Kaikki toimijat ovat asettaneet yhdessä tekemiselle ja opiskelijoiden toiminnalle tavoitteita. Tavoitteeseen sitoutumisen on huomannut siitä, millaista merkitystä asialla on henkilölle ja, miten innokkaasti kukin on panostanut tavoitteiden saavuttamiseen ja tulosten varmistamiseen (Pintrich 2000). Opiskelijat ovat käyttäneet näyttöön perustuvaa tietoa peruskouluissa reflektoiden tietojen ja toiminnan integraatiota uudeksi kokonaisuudeksi. Tärkeätä on tämän tiedon käyttö terveyden edistämistyössä ja organisaatioiden rajojen ylittäminen ammattikorkeakoulun ja peruskoulun kesken (vrt. Ammattikorkeakouluasetus 2003; Eteläpelto 1997). Seuraavassa on joitakin hankkeen aikana toteutettuja tapahtumia ja toimenpiteitä:

- Syksyllä 2007 toteutettiin Veso - koulutuspäivä peruskoulun opettajille teemalla "Terveys- ja tapakäyttäytyminen kouluissa" paikkana Haminan Maneesi. Tavoitteena oli perehtyä hankkeen sisältöön ja tämän hetkiseen tilanteeseen lasten ja nuorten terveys- ja käyttäytymistilassa. Koulutukseen osallistujia oli noin 200.
- Hankkeessa toteutettiin keväällä 2008 terveys- ja tapakäyttäytymiskysely verkossa kaikille 4.-6.-luokkalaisille ja vastaajia oli yhteensä noin 1300. Raportti kyselyn vastauksista julkaistaan keväällä 2009. Tulosten pohjalta jatketaan tutkimus- ja kehittämistyötä. Kysely toteutetaan myös kansainvälisen kumppanin toimesta Skotlannissa 2010 alussa.
- Lisäksi on valmistunut "Hammaspeikko"-näytelmä yhteistyössä opiskelijan, suun terveydenhuollon ja Neuvottoman näytelmäkerhon kanssa. Näytelmä kiertää peruskoulujen ala-asteella Kotkassa, Haminassa ja Pyhtäällä.
- Suun terveydenhuollon ylilääkärit ja suuhygienisti yhdessä ylemmän amk-opiskelijan kanssa ovat pitäneet peruskoululaisten vanhemmille vanhempainiltoja, joissa käsitellään lasten suunhoitoa, ravitsemusta ja suun hygieniaan vaikuttavia tekijöitä.
- Syksyllä 2008 on järjestetty monikulttuurisuus- ja kehittämissuostaitojen kehittämiskoulutusta asiantuntijaluennoin ja kummi-toimintana monikulttuurisuusperheissä.
- Sähköistä terveys- ja tapakasvatusmateriaalia opettajille, lapsille ja vanhemmille.
- Vuosien 2008-2009 opinnäytetöistä huomattava osa on suunnattu hankkeeseen.

Osaamisen arviointi

Valtakunnalliset linjaukset terveyden edistämässä korostavat lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämän perusteella asetettiin tavoitteeksi se, että peruskoulujen lapsissa ja nuorissa tapahtuisi myönteistä kehitystä terveyden ja hyvinvoinnin suunnassa. Ammattikorkeakoulun "Terveyden edistämisen" -opintokokonaisuuden integrointia peruskoulun alakoulun arkitodellisuuteen arvioidaan opiskelijoiden toimintasuunnitelmista, koulujen antamasta palautteesta, sairaanhoitajaopiskelijoiden vertaisarvioinnista ja opintokokonaisuuden koulujen, oppilaiden ja omien opettajien loppupalautteesta. Hankkeen alussa järjestettiin Haminan maneesissa yhteinen koulutuspäivä, jossa toteutettiin peruskoulunopettajille suunnattu kysely teemalla "Peruskoulujen ja ammattikorkeakoulun yhteistyön tulevaisuus". Kyselyyn vastasi 155 opettajaa. Peruskoulun opettajien mielestä lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytymisen ongelmat liittyvät ravitsemukseen, huoleen tupakoinnin ja päihteiden käytön lisääntymisestä, käytöstapojen heikentymiseen, kotikasvatuksen laatuun ja puutteeseen, vanhempien rooliin kasvattajana, lasten ja nuorten levon ja unen suhteeseen sekä liikunnan harrastamisen vähenemiseen.

Opettajilla oli runsaasti toiveita ammattikorkeakoulun terveysalan ja peruskoulun toimijoiden väliseen jatkuvaan ja joustavaan terveys- ja tapakasvatusyhteistyöhön. Toivottiin sairaanhoitajaopiskelijoiden osallistumista peruskoulun arkeen olemalla mukana erilaisin hankkein opetuksessa. Lisäksi toivottiin infoa erilaisista terveyttä haittaavista tavoista ja totumuksista, toiminnallisia yhteistyötunteja, teemaviikkoja ja -tunteja, terveystilaisuuksien ja tapahtumien järjestämistä ja tietoisuutta erilaisista teemoista. Toivottiin terveysalan opettajien osallisuutta peruskoulun arkeen erilaisin asiantuntijaluennoin, tutkimushankkein ja yhteisin koulutuksin. Toivottiin tutkimuksellista raportointia julkisuuteen opettajille ja vanhemmille ja erilaisen terveyteen liittyvän kirjallisen ja sähköisen materiaalin tuottamista. Lisäksi toivottiin kouluterveyskyselyä kunnittain ja siitä raportointia.

Palaute hankkeesta on ollut pääosin myönteistä. Tulevaisuudessa on arvioitava yhteistyökumppaneiden arvoja ja tavoitteita sekä verrattava niitä AMK:n arvoihin luottamus, yhteistyökykyisyys ja muutoskykyisyys. Arvioinnilla on mahdollisuus syventää kumppanuussuhdetta ja lisätä keskinäistä tuntemusta. Tärkeätä on, että sidosryhmien tarpeet ja odotukset kohtaavat. Opettajuuden kehittämiseen on annettu kehittävää palautetta sekä kannustusta ja tukea. Arviointi on paljastanut perinteisen opettajuuden ongelmat työskentelyssä avoimessa oppimisympäristössä, jossa tarvitaan joustavuutta, rohkeutta, riskinottoa, sallivuutta ja monien erilaisten pedagogisten menetelmien hallintaa. Opetuksen toteuttaminen avoimissa oppimisympäristöissä on korostanut opettajan kykyä ohjata, ei opettaa, opiskelijoita. Kysymys on ollut opettajien kyky heittäytyä erilaiseen tapaan lähestyä oppimista. Opettajien keskinäiset säännölliset tiimipalaverit ja toteutuvan opetussuunnitelman uudistaminen puolivuositain palautteiden perusteella, on hionut opettajien osaamista parempaan suuntaan. Kehittämistyön palaverien asiasisältö on rakennettu prosessin etenemisen mukaisesti, jolloin on mahdollisuus oppimista edistävään vertaistukeen keskustelujen kautta.

Hankkeen merkittävä tavoite on ollut kumppanuuden syntyminen ammattikorkeakoulun ja peruskoulun välille siten, että terveydenedistämisen oppiminen sairaanhoitajaopiskelijoilla on parantanut lasten terveys- ja tapakäyttäytymistä. Eri kouluasteiden kumppanuus on mahdollistanut perehtymisen toisen työhön, mikä taas luo virikkeitä uudistaa omaa työtä. Kuten eräs opettaja totesi: "Olen saanut opiskelijoilta hyviä pedagogisia vinkkejä oman opetuksen toteuttamiseen".

Hankkeen aikana on opittu muutosten hallintaa, yhteisöllisyyttä ja erilaisuuden sietoa. Yhteistyö peruskouluissa lasten ja nuorten kanssa on aukonut ovia sairaanhoitajan ammatin tuntemukseen.

Luova tutkiva oppiminen ja sen ohjaus

Hankkeessa sairaanhoitajaopiskelijat tekevät terveydenedistämistyötä tutkivalla otteella yhdessä peruskouluväen kanssa. "Terveyden edistämisen" 16 opintopisteen opintokokonaisuus on toteutettu Etelä-Kymenlaakson peruskouluissa siten, että yksi opiskelijaryhmä (20-30 opiskelijaa) on koko ajan peruskoulukontekstissa. Opintokokonaisuus on suunniteltu sosiaali- ja terveystieteiden kansallisten linjauksien mukaisesti noudattaen myös opetusministeriön linjauksia ammattikorkeakoulun ja työelämän tutkimuksellisesta yhteistyöstä (OPM 2004). Kansallisten tavoitteiden mukaisesti lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytymiseen on haluttu saada muutosta liittyen tupakointiin, alkoholiin ja huumeisiin, joihin on tarkoitettu puuttua erilaisin interventioin juuri 5-6-luokkalaisten peruskoululaisten kohdalla. Turvallisuus-turvattomuusteemaa käsitellään koulukiusaamisen, kaveruuden, erilaisten pelkojen kokemisen, tukiverkoston sekä lasten psyykkisen vireystilan kautta (uni-lepo, tietokoneen käyttö, masentuneisuus). Hankkeessa on ollut tavoitteena kohdata myös maahanmuuttajaryhmiä ja heidän huoltajiaan yhdessä ja erikseen teeman puitteissa, mutta hankerahaa ei siihen ole saatu erikseen. Tavoitteeksi on asetettu maahanmuuttajien terveyden edistämisen ongelmien ja vahvuuksien sekä riskien käsittely erilaisina interventioina yhdessä peruskoulujen maahanmuuttajakoordinaattorin ja kouluterveydenhoitajien kanssa.

Sairaanhoitajaopiskelijoiden joustava ja avoin oppimisympäristö on rakentunut peruskouluissa ongelmaperustaisen opetussuunnitelman perustalle. Yhteisöllisyyden elementtiä on korostettu, koska yhteisöllisyys edistää opiskelijoilla työn tekemisen sosiaalista luonnetta. Opettajan ja ohjaajien tehtävänä on ollut avustaa ja edistää opiskelijan ymmärtävän asiantuntijuuden kehittymistä ja asiantuntijuuden jakamista kumppanien kesken. On pyritty ottamaan huomioon koulujen oma vakiintunut jokapäiväinen käytännön toiminta. Tavoitteena onkin ollut kaikkien osallistujien ajattelun ja käsittejärjestelmien kehittyminen arvioivan merkityksistä keskustelun avulla ryhmän osallistavana prosessina. (Sarja 2000, 99-107.) Peruskouluorganisaatio, henkilöstö ja lapset perheineen ovat edesauttaneet sairaanhoitajaopiskelijoiden teorian tiedon ja käytännön toiminnan integraatiota (vrt. Bereiter & Scardamalia 1993; Tynjälä & Collin 2000).

Tämän hankkeen suunnittelu on tehty yhteistoiminnallisesti, vastuita jakaen, kriittisesti keskustellen ja päättäen toimenpiteistä ja aikataulusta. Opetusta ja toimintaa on suunniteltu kumppanina peruskoulun toimijoiden kanssa peruskoululaisille ja heidän vanhemmilleen. Jokaista opiskelijaryhmää on informoitu kehittämistyöstä, johon heidän "Terveyden edistämisen" opintokokonaisuutensa (16 op) on integroitu. Sairaanhoitajaopiskelijoiden oppimisprosessissa "Hoitotieteen ja tutkimuksen ja kehittämistyön perusteet" opintojakso (4 op) on luonut toimintatutkimuksellisen raamin kehittämisprosessille integroiden se terveydenedistämisen ammatillisiin aineisiin. Opiskelijat ovat laatineet tutkivan oppimisen prosessisuunnitelman (toimintatutkimuksellisella otteella) sekä toteuttaneet ja arvioineet sen. Suunnitteluprosessi on toistunut useampana peräkkäisenä syklinä riippuen siitä, miten kehitettävä alue on teemoitettu. Opiskelijan toimintatutkimuksellinen prosessi on edennyt seuraavasti:

1. Tiedon hankintavaiheessa opiskelijat kohtaavat kumppanit heidän ympäristössään ja keräävät tietoja monin menetelmin koulun tilanteesta. Tiedon hankintaan kuuluu myös perehtyminen tutkittuun tietoon aiheesta ja ikäryhmästä. Tarvitaan myös viralliset dokumentit (lait, asetukset, strategiat, toimintasuunnitelmat, opetussuunnitelmat, toimintakertomukset).

- Opiskelijat tekevät opettajille, peruskoululaisille ja vanhemmille kyselyjä, haastatteluja ja havainnointia. Peruskoululaiset saattavat kirjoittaa myös aineen teemasta. Refleктоiva ohjaus.
2. Tarpeiden ja ongelmien reflektointia, käsittelyä, tunnistamista, priorisointia ja yhdessä sopimista kerätyn tiedon pohjalta. Opiskelijan tiedon hakua, lukemista, muistiinpanoja. Opettajan refleктоiva ohjaus.
 3. Yhteisten tavoitteiden asettaminen ja toimintasuunnitelman laatiminen. Laaditaan myös arviointisuunnitelma. Opiskelijoiden tiedonhaku jatkuu. Opettajan ohjausprosessi koko prosessin ajan.
 4. Toimintavaiheessa toteutetaan yhteistä suunnitelmaa. Ohjaavat opettajat osallistuvat myös toteutuksen havainnointiin. Refleктоiva arviointikeskustelu.
 5. Arvioidaan koko prosessin ajan. Arviointiprosessi on monipuolinen, mikä sisältää palautetta ja kokemuksia kaikilta osapuolilta suullisesti että kirjallisesti.
 6. Opiskelijat ovat tuottaneet koko prosessista myös kirjallisen prosessin kuvauksen, jossa näyttäytyy myös näyttöön perustuva tieto ja oman oppimisen reflektio.

Kehittämistyön tavoitteita ja prosessia on esitelty terveysalan opettajienkokouksessa ja ongelmaperustaisen oppimisen palaverissa. Kaikille opettajille on jaettu ”Tutkiva ja kehittävä oppiminen” raportti, terveys- ja tapakasvatusprosessin esitteet ja kirjalliset suunnitelmat. Kaikki opinnäytetyövaiheessa olevat ryhmät on myös informoitu. Opiskelijoiden oppimista ohjataan siten, että opettajatiimi suunnittelee puolivuositain ohjattuja työpajoja, itsenäisiä työpajoja ja henkilökohtaisia ohjauksia. Kaikki nämä voivat fyysisesti tapahtua peruskoulukontekstissa tai ammattikorkeakoulun tiloissa. Kaikkein tärkeintä on opiskelijoiden ja peruskoulun toimijoiden kumppanuus. Se on merkinnyt useimmiten sitä, että opiskelijat työskentelevät lasten, opettajien sekä rehtorin kanssa kumppanina peruskouluissa

Seuraavassa on joitakin esimerkkejä luovasta oppimisesta. Opiskelijat ovat opettaneet peruskoululaisille liikunnan merkitystä vanhojen perinteisten välituntiliikuntaleikkien avulla ja jättäneet kouluille koosteen näistä leikeistä. AMK: n ylemmän tutkinnon suorittaja loi opinnäytetyössä kumppanuuden kuntien suun terveydenhuollon kanssa ja toteutti vanhemmille suunnatun luentokiertueen ylihammaslääkäreiden kanssa. Toisessa osassa tätä opinnäytetyötä opiskelija laati yhdessä lasten näytelmäkerhon kanssa käsikirjoituksen ”Hammaspeikon näytelmään” peruskoulun ala-asteelle. Näytelmä teki kiertueen kuuteen peruskouluun. Näytelmää on tilattu jatkona muihinkin kouluihin. Eräät opiskelijat havainnoivat kahdessa koulussa lasten kouluruokailua ja ruokajuomaa. Havainnoinnin tulokset julkistettiin kahdessa kunnassa avoimessa yleisötilaisuudessa, jossa luennoimaan hankittiin myös televisiosta tuttu Hanna Partanen. Opiskelijat onnistuivat saamaan hankkeelleen myös sponsorin. Maahanmuuttajalasten kanssa käsiteltiin terveellistä aamupalaa siten, että lapset rakensivat itselleen tarjolla olevista tuotteista aamupalan, söivät sen ja aihetta käsiteltiin vielä yhdessä terveen ravitsemuksen näkökulmasta. Monista yhteisistä toimista on jäänyt kouluille pysyvää kirjallista tai sähköistä materiaalia.

Toiminnan tuloksia

Valtakunnallisissa tavoitteissa vuodelle 2025 korostetaan lasten hyvinvointia. Kansallisten tavoitteiden mukaisesti lasten ja nuorten terveys- ja tapakäyttäytymiseen on haluttu hankkeessa saada muutosta liittyen mm. tupakointiin, alkoholiin ja huumeisiin, joihin on puututtu erilaisin interventioin. Turvallisuus-turvattomuus - teemaa on käsitelty koulukiusaamisen, kaveruuden, erilaisten pelkojen kokemisen, tukiverkoston sekä lasten psyykkisen vireystilan kautta (uni-lepo,

tietokoneen käyttö, masentuneisuus). Jatkossa on tarkoitus kohdata maahanmuuttajia ja heidän huoltajiaan yhdessä ja erikseen. Maahanmuuttajien terveyden edistämisen ongelmia ja vahvuuksia sekä riskejä käsitellään erilaisina interventioina yhdessä peruskoulujen maahanmuuttajakoordinaattorin ja kouluterveydenhoitajien kanssa. Hankkeen tärkeimpiä tuloksia:

- opetuksen uusi toimintamalli
- kattava kysely ja tulokset peruskoulun ala-asteen lasten terveys- ja tapakäyttäytymisestä Etelä-Kymenlaaksossa
- kumppanuus AMK:n ja peruskoulun toimijoiden välillä
- sähköistä terveydenedistämismateriaalia opettajien, lasten ja vanhempien käyttöön
- "Hammaspeikko"-näytelmän käsikirjoitus ja terveysvaikutukset peruskoululaisen arkeen
- sairaanhoitajaopiskelijoiden interventioiden havahduttavuus kouluissa (esim. perinnevälituntileikit-opas, päihdeteemapäivä kouluille, terveellinen aamupala ykkösluokkalaisten kanssa)
- "Terveysmessut" 24-25.4.2009 Kotkassa Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan Jylpyn toimipisteessä yhteistyössä liiketalouden opiskelijoiden kanssa
- opinnäytetöiden interventiot peruskoulujen arkeen (monet toiminnallisia opinnäytteitä)
- opinnäytetöitä peruskoulujen käyttöön 30 kappaletta kirjallisena ja sähköisenä
- vapaa-valintaisiin opintoihin kehitettiin kahden opintopisteen perehtyminen maahanmuuttajan kulttuuriin ja arkeen yhteistyössä peruskoulujen maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa (asiantuntijaluentoja ja leiritoimintaa)

Palaute tästä rajoja ylittävästä asiantuntijuuden jakamisesta on ollut positiivista sekä opiskelijoilta että yhteistyökumppaneilta. Hankkeen yhteiskunnallinen merkittävyys tulee siitä, että lasten ja nuorten terveyden edistäminen saa uudenlaisen toimintamallin, jossa terveyden edistämiseen ja terveystiedon opetukseen on saatu lisäresursseja tiiviissä kumppanuudessa. Eräs rehtori totesi sähköpostiviestissään: "Opiskelijoiden työskentely on ollut rakentavaa, virikkeellistä ja lapsia kunnioittavaa. Opiskelijat ovat sopeutuneet työyhteisöön erittäin hyvin. Olemme valmiita ottamaan sairaanhoitajaopiskelijoita koulullemme millon tahansa". Parhaimmillaan opiskelijoilla kasvoi rohkeus ja joustavuus toimia rajoja ylittäen asiantuntijaverkostoissa. Jonkin verran opiskelijat kokivat epävarmuutta ja työläyttä ottaa kokonaisvastuu ja kokeilla eri ratkaisujen toimivuutta käytännössä neuvotellen eri asiantuntijoiden kanssa. Ammattikorkeakoulun opettajan ohjausta käytettiin yksilö- sekä ryhmäohjaukseen.

Hankkeen kokonaistavoitteena on ollut alueen lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen. Tämän arviointi on vaikeata, johon tarvittaisiin vaikuttavuustutkimusta pidemmän aikavälin seurannalla. Asiaa on arvioitava siis toisin. Kun alussa mukana hankkeessa oli vain ala-asteita, ilmoittautui myöhemmin viimeksi keväällä 2009 mukaan myös peruskoulujen yläasteita. Peruskoulutasolla on varmasti resurssien puutetta terveyden edistämistyössä. Kun hankkeeseen halutaan mukaan, on se merkki jonkinasteisesta viestistä toimintamallin hyvydestä ja vaikuttavuudesta. Toisaalta yli 100 vanhemman osallistuminen suun terveydenhuollon iltatilaisuuteen ei voi olla vaikuttamatta käyttäytymiseen käytännön toiminnan tasolla. Varsinkin, kun samalla lasten kanssa käsiteltiin samaa teemaa oppitunneilla. Näin oli myös kouluruokailun ja maidon juonnin merkityksestä lapsen hyvinvoinnille. Lapset ovat monasti kysyneet kirjallisesti lupaa vanhemmilta osallistumiseen monenlaiseen toimintaan kouluissa. Rungas osanotto sellaisenaan on ollut merkki "Terveys- ja tapakäyttäytymisteeman" tärkeydestä. Eri osapuolten aktiivisuus on luonut mahdollisuuden lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääntymiseen.

Lähteet:

Ammattikorkeakouluasetus 2003. No 352/2003.

Bereiter, C. & Scardamalia, M. 1993. Surpassing ourselves: An inquiry into the nature and implications of expertise. Chicago: Open Court.

Eteläpelto, A. 1997. Asiantuntijuuden muuttuvat määritykset. Teoksessa Kirjonen, J., & Remes, P. & Eteläpelto, A. (toim.) Muuttuva asiantuntijuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjapaino, 86 - 102.

Frilander-Paavilainen, E-L & Nurmi, M. 2007. Tulevaisuuteen suuntaava tutkiva ja kehittävä oppiminen ammattikorkeakoulun oppimisympäristöissä. Julkaisusarja B. Nro 33

Frilander-Paavilainen, E-L. & Nurmi, M. 2007. Ongelmaperustainen oppiminen avain ymmärtävään oppimiseen. Teoksessa: Ala-Uotila, H., Lindemark, A. & Frilander-Paavilainen E-L. (toim.) Oppimisympäristöistä innovaatioiden ekosysteemiin. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, julkaisusarja B. Nro 46.

Opetusministeriö, 2004. Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategia 2000 - 2004. Opetusministeriön julkaisuja. Saatavilla osoitteesta: http://www.minedu.fi/toim/koul_tutk_tietostrat/2/index.html

Pintrich, P.R. 2000. The role of goal orientation in self-regulated learning. Teoksessa Pintrich, P.R. & Ruohotie, P. Conative Structures and Self-regulated learning. Hämeenlinna. Research Centre for Vocational Education, 89 - 139.

Resnick, L.B.1996. Situated Rationalism: The biological and cultural foundations for learning. Prospects, vol. XXVI, no I:37-53.

Sarja, A. 2000. Ryhmä- ja yksilötasolla hoitotyön kontekstissa. Aikuiskasvatus 2/2000, 99-107.

Tynjälä, P. & Collin, K. 2000. Koulutuksen ja työelämän yhteistyö - pedagogisia näkökulmia. Aikuiskasvatus 4/2000, 293 - 305.